

A VIGILIA BESZÉLGETÉSE

Gmeiner professzorral, az SOS gyermekfalvak alapítójával

– Bizonyára sokszor megkérdezték már Öntől, Professor Úr, hogyan kezdődött el ez a munka, amely életművévé lett?

– A második világháború után egy csoport gyereket vettem pártfogásomba. Tapasztalatom szerint azok a gyerekek voltak a legrosszabb lelkiállapotban, akik nem eleven családokból származtak. Ekkor támadt az az ötletem, hogy az elárvult és elhagyott gyerekeket valamilyen pótcsaládban kellene fölnevelni. A gondolat tetté érett, s így indult meg az első SOS gyermekfalu működése a tiroli Imstben 1949-ben.

– Engedjen meg, Professor Úr, egy személyes kérdést: van saját családja is, vagy pedig egészen ebben a nagy családban él?

– Nagy családból származom. Apám földműves volt, édesanyámat ötéves koromban elveszítettem. Halála után Elsa nővérem vette át a család ellátását. Az ő alakja rajzolta elém az SOS gyermekfalu családanyáinak személyiségét. Most is nagy családban élek, az SOS gyermekfalvak nagy családjában. Nem nősültem meg.

– Az SOS gyermekfalvakban egyedülálló lányok és asszonyok vállalják el a családalapítás és gyermeknevelés gondját. Nálunk, Magyarországon növekszik azoknak a gyerekeknek a száma, akiket az édesapa távollétében – elsősorban az egyre gyakoribb válás következtében – egyedül édesanyjuk nevel. Látjuk a hátrányait ennek az egyoldalú nevelésnek. Elegendőnek tartja a családanyák munkáját a teljes családi élet kialakításához? Vagy megpróbálnak gyermektelen házaspárokat is bevonni munkájukba? Elég-e az, hogy a gyermekfalu vezetője férfi csak? Hivatásánál fogva ő a közösség középpontja. De teremthet-e személyes kapcsolatot mintegy száz gyermekkel?

– Az édesapa hiánya kétségtelenül hátrányokat is rejt magában. Az SOS gyermekfalvak tudatosan számolnak ezzel a hátránnyal, hogy ilyen jól működő pótcsaládot építhessenek ki. A normális körülmények között élő családban nélkülözhetetlenül fontos az édesapa személye. Az SOS gyermekfalvak családjában azonban mind gazdasági, mind pedig pedagógiai szempontból inkább hátrányosnak éreznénk jelenlétüket. Gyermekfalvainkban még a gyermektelen házaspárok is valószínűleg inkább önálló családot alkotnának a családban. Nyilván akadnak persze olyan házaspárok, akik alkalmasak lehetnének arra, hogy néhány elhagyott gyermekkel jól funkcionáló pótcsaládot alapítsanak. Az alkalmas házaspárok száma azonban olyan csekély, hogy az ő segítségükkel csak nagyon kevés elárvult gyerekek tudnának a családi élethez hasonló gondoskodást és környezetet biztosítani. Általában azonban az a tapasztalatunk, hogy még az igazán alkalmas házaspárok beállításakor is igen sok nehézséggel kell szembenéznünk.

A férfi szerepét a falu vezetőjének s néhány férfi munkatársnak (pedagógus munkatársak, ifjúsági csoportok vezetői, az iskola tanítói, tanárai stb.) segítségével tudjuk biztosítani a nevelésben. A normális édesapával szemben a falu vezetőjének megvan az az előnye, hogy az apaszerepre összpontosíthatja minden figyelmét, s mint főállásban alkalmazott szakember irányíthatja a gyerekek nevelését. Nélkülözzük ugyan az édesapát közösségeinkben, de alaptételként valljuk, hogy a szeretet fontosabb a tökéletességnél.

Ami a családanők munkáját illeti, az idők folyamán bebizonyosodott, hogy szakemberekkel, pedagógusokkal és pszichológusokkal kell segítenünk őket feladatuk ellátásában, mert enélkül nemegyszer megoldhatatlan feladatok elé állítanánk őket. A falu vezetője a pszichológussal és a pedagógusbizottsággal együtt alkotja az SOS gyermekfalvak hátterét.

– A gyermekfalvak családanyai feladata az élet önzetlen odaadását kívánja. Erre alkalmatlanok azok, akik nem érett személyiségek, vagy szeretethiánytól szenvednek. Milyen indítékok vezetik a vállalkozókat? Milyen képzésben vagy nevelésben részesülnek? Hogyan tudnak gondoskodni személyiségük kibontakoztatásáról, lelki harmóniájukról?

– Az SOS gyermekfaluk családanyai hivatása társadalmi szempontból biztosított modern női hivatás – saját törvénykönyvünkben foglaltuk össze különleges jogaikat és kötelességeiket. Nem volna kívánatos azonban túlzottan idealizálni ezt a hivatást. Hiszen minden szociális munka végeredményben bizonyos önzetlen odaadást kíván. Az kétségtelen, hogy a gyermekfaluk családanyáinak képeseknek kell lenniük a kudarcok elviselésére, hiszen gyakran igen nehéz gyerekekkel akad dolguk. A testi és lelki egészséget és a belső harmóniát alapföltételnek tekintjük ennek a hivatásnak gyakorlásához.

A hozzánk jelentkező nők indítékai nagyon sokfélék. A legkülönbözőbb társadalmi rétegekből érkeznek. Talán az egyik legerősebb motívum az, hogy gyermekekkel akarnak élni és értük dolgozni, valami egyéb, személytelen foglalkozás helyett.

Az SOS gyermekfalvak családanyáinak kiképzésére az egyes országokban külön anya-képző iskolák működnek. A tanítást hosszabb gyakorlati idő egészíti ki, amelyet az SOS gyermekfalvakban töltenek el.

A családanyák személyes integritását és lelki harmóniáját elsősorban a gyermekfalu közösségében uralkodó atmoszféra határozza meg. Ezért nagyon kívánatos, hogy ennek az atmoszférának a kialakítására és ápolására különleges, osztatlan figyelmet fordítsunk.

– A gyermekfalvak alapelvei között szerepel, hogy a családanyáknak életigenlő, lelkileg egészséges nőknél kell lenniük. Milyen szerepet játszik ebben a vallás?

– Az ember számára az életben az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb segítség a vallás. Az SOS gyermekfaluk családanyáinak is a vallásban kell megtalálniuk azt a támaszt, amelyik elsegíti őket ehhez az életigenlő magatartáshoz. Olyan nehéz feladatokban, amit egyik-másik gyermeknek a nevelése jelent, a vallás átsegíthet azokon a kétségbeesztő helyzeteken is, ahol már minden szaktudomány felmondja a szolgálatot.

– Melyek nevelésük alapelvei? Mennyire szerves része ennek a vallás? Mennyiben segíti ez elő az emberiességre nevelést?

– Az SOS gyermekfalvak nevelési elveit négy tételben foglaltuk össze (anya, testvériesség, otthon, falu). A vallásra vonatkozó kérdésére csak azt válaszolhatom, hogy a vallás kitűnően szolgálja az emberségre nevelést, és minden erkölcsi célkitűzésünk a valláson nyugszik. Ez minden kultúrkörre érvényes.

Az SOS gyermekfalvak gyerekeit a saját vallásukban és kultúrájukban neveljük a tolerancia szellemében, olyan életszemléletben, amely tiszteletben tartja a másik hitét és egyéniségét. Úgy kell őket nevelni, hogy egy napon alkalmassá váljanak arra, hogy népüknek és hazájuknak hasznára váljanak.

– Mindenütt alkalmazkodnak a helyi kultúrához és valláshoz. Lát-e különbséget a kereszténység és a többi vallások között a gyermekfalvak célkitűzéseinek megvalósítása szempontjából?

– Véleményem és tapasztalatom szerint a kereszténység a legmagasabban fejlett és legemberségesebb vallások közé tartozik. Lehet, hogy más vallások, mint például a buddhizmus filozófiai szempontból fejlettebb. Végző soron azonban minden vallás minden kultúrkörben meghatározott, az embernek támaszt nyújtó szerepet tölt be.

– Fennállásuk 35. évfordulóját ünneplik. Egy nemzedék már felnőtt. Milyen mértékben térnek vissza a „gyerekek” egykori otthonukba? S végül: mi történik a kiöregedő családanyákkal?

– Felnövekvő gyerekeink túlnyomó többsége továbbra is kapcsolatban marad a gyermekfalu családjával. Sok nagymama – szülő – nagynéni kapcsolat alakul ki az SOS gyermekfalvakban. A nyugdíjba vonuló családanyáknak igen nagy szerep jut ezekben a kapcsolatokban. Gondjukat viseljük, akár a mi otthonaink egyikében, akár egyéb idős-otthonokban.